

ШВИДКІСТЬ ПРОБУДЖЕННЯ БРУНЬОК ЛИСТЯНИХ ВИДІВ У ЛЮТОМУ

Воробійова М. Г, студентка 3 курсу
Харківської державної зооветеринарної академії
Тереценко Л.І., ст.викладач ХДЗВА, науковий керівник
Харківська обл., смт. Мала Данилівка вул. Академічна 1
Україна
vm.mimka@gmail.com

У рослин під впливом умов довкілля виробилася та спадково закріпилася певна ритмічність в послідовності проходження фаз розвитку та росту бруньок: спочатку спокій є нестабільним, в подальшому посилюється, досягає в певний період максимуму, а потім знову зменшується. Стан вимушеного спокою деревних порід розпочинається зазвичай у січні і закінчується розпусканням бруньок навесні (Парк, Пійр, 1961; Battey, 2000). Різниця в строках початку вегетації рослин визначається різною потребою в температурному факторі (Heide, 1993; Карпукіна та інш., 2007).

Глобальне потепління клімату в Північній півкулі найбільш різко відображається в підвищенні температури зимового періоду. Осінній період з його нестійким температурним режимом небезпечний для рослин тим, що короткочасні потепління можуть викликати відновлення росту. Тривалість дії холоду повинна бути не меншою 2–3 місяців, а температура не вищою 3–5°C (Горишина, 1979).

Температурний режим взимку впродовж останніх років змушує деревні рослини реагувати на змінені умови довкілля. Деревні рослини, ймовірно, по-різному адаптуються до підвищених температур взимку. Метою нашої роботи було визначити чи перебувають дослідні деревні види наприкінці січня – на початку лютого у фазі вимушеного спокою та наскільки швидко вони виходять з цього стану.

Для досліду було заготовлено по 5–10 гілок, залежно від висоти дерев, довжиною до 50 см у 8 видів дерев: дуба звичайного, липи дрібнолистої, берези повислої, акації білої, клена ясенелистого, тополі бальзамічної, яблуні домашньої та глоду одноматочкового. Зразки заготовлено з 3–5 дерев кожного виду. Зрізані гілки тримали в банках з талою сніговою водою у теплому приміщенні ($t +20+22^{\circ}\text{C}$), при цьому захист гілок від дії сухого повітря приміщення здійснювали за допомогою поліетиленової плівки. Спостереження проводили систематично, фіксуючи за допомогою фотоапарату зміни, які відбувалися з бруньками на 7, 15, 20 та 25 добу. До початку досліду були проведені обміри пагонів.

Середня довжина 1-річних пагонів у деревних видів становила від 16 см (яблуня) до 48 см (тополя), а їх діаметр – від 0,2 см (береза) до 0,7 см (тополя, клен). При цьому середня кількість бруньок на 1-річних пагонах значно різнилася: від 5 (липа, клен, яблуня) до 9–10 (акація, глід).

Результати спостережень за динамікою стану пагонів надані в таблиці.

Порода	Дата спостережень			
	7 доба	15 доба	20 доба	25 доба
Дуб	без змін	ріст бруньок	часткова поява листя	ріст листя
Липа	без змін	ріст бруньок	поява листя	ріст листя
Береза	ріст бруньок	поява листя	ріст листя, сережок	всихання листя
Акація	ріст бруньок	поява, ріст суцвіть	цвітіння, поява листя	цвітіння, ріст листя
Клен	ріст бруньок	поява листя	ріст бруньок, листя	ріст листя
Тополя	ріст бруньок	поява листя	ріст листя	ріст листя
Яблуня	ріст бруньок	ріст бруньок	ріст листя, поява суцвіть	ріст листя та суцвіть
Глід	ріст бруньок	поява листя, суцвіть	ріст листя, суцвіть	ріст листя та суцвіть

З представлених 8 видів дуб та липа довше виходили зі стану спокою. Цей процес спочатку йшов повільно, але за проміжок 20–25 день поява листя відбувалася доволі інтенсивно. У решти видів розвиток бруньок був рівномірно-поступовим. Цікаво відмітити, що на пагонах берези зимували яйця зеленої попелиці і в період розпукування бруньок відбулося відродження личинок, які висмоктували поживні речовини з листків, через що листя передчасно всохло. Переселення попелиць на листя інших видів не відбулося. Особливістю тополі було утворення корінців одночасно з появою листя.

Результати досліду засвідчили, що всі види перебувають у стані вимушеного спокою, проте ріст бруньок у них відбувається по-різному. Яблуня та глід майже через місяць мали достатньо сформовані квітки, а акація навіть зацвіла. Це свідчить про більшу вразливість таких видів до тривалих відлиг на початку весни через швидкий вихід зі стану спокою та втрату морозостійкості. Так, у 2017 р. акація довго відновлювала крону через пізній весняний заморозок, повторно цвітіння так і не відбулося.